

Vabariigi Valitsuse määruse
„Audru poldri looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Käesoleva määrusega moodustatakse Audru poldri hoiuala ja Audru roostiku kaitseala baasil Audru poldri looduskaitseala, kaitstavat ala laiendatakse ning kehtestatakse alale uus kaitsekord.

Kaitseala asub Pärnu maakonnas Audru vallas Põldeotsa ja Valgeranna külas ning Audru alevikus.

Kavandatava Audru poldri looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) territoorium on olnud osaliselt kaitse all Audru poldri hoiualana ning Audru roostiku kaitsealana. Audru roostik võeti kaitse alla Pärnu Maakonnavalitsuse 12. juuli 1991. a määrusega nr 319 „Kohaliku tähtsusega looduskaitse objektide kohta”. Audru poldri hoiuala on moodustatud Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määrusega nr 154 „Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas”.

Kaitseala moodustatakse, et tagada kaitse üleeuroopaliselt olulisele rändlindude peatuspaigale. Kaitseala moodustamisega tagatakse mitmele ohustatud ja haruldasele kaitsealusele linnuliigile sobivate peatus- ja elupaikade säilimine ja kaitse.

Vastavalt looduskaitseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni looduskaitseaduse alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva kaitstava loodusobjekti tüüp looduskaitsealaks ja laiendatakse kaitstavat ala. Kaitstavat ala laiendatakse ning kaitsekorda ja kaitstava loodusobjekti tüüpi muudetakse tulenevalt vajadusest paremini tagada ohustatud ja haruldaste linnuliikide elupaikade ning rändlindudele sobivate peatumis- ja toitumisalade kaitse ja säilimine. Sama määrusega tunnistatakse kehtetuks Audru roostiku kaitseala ja Audru poldri hoiuala kaitse alla võtmise otsused. Moodustatav kaitseala hõlmab osaliselt Natura võrgustikku kuuluvat Pärnu lahe linnuala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist Karel Kask (tel 447 7386; e post: karel.kask@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Taavi Tattar (tel 786 8371; e post: taavi.tattar@keskkonnaamet.ee), eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Madina Talu (tel 627 2178; e-post: madina.talu@keskkonnaamet.ee). Ekspertdihinnangu on andnud Veljo Volke, keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308; e post: siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse alla võtmise eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Audru poldri looduskaitseala eesmärk on:

- 1) säilitada ja taastada ohustatud ja haruldaste linnuliikide elupaiku ning rändlindudele sobivaid peatumis- ja toitumisalasisid;
- 2) kaitsta liike, mida Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) (edaspidi *linnudirektiiv*) nimetab I ja II lisas.

Linnudirektiivi I lisas on kirjas need linnuliigid, mida peetakse Euroopa territooriumil ohustatuks ja mille kaitseks tuleb moodustada linnualad, ning linnudirektiivi II lisas on kirjas liigid, keda võib kütida (v.a pesitsus- ja kevadrändeperioodil).

Tabel 1. Audru looduskaitseala kaitse eesmärgiks olevad linnuliigid

Liik	Eeldus	Kaitse-kategooria Eestis	Punase raamatu kategooria	Linnudirektiivi lisa number
Väikeluik (<i>Cygnus columbianus bewickii</i>)	ohustatus	II	mittehinnatav	I
Laululuik (<i>Cygnus cygnus</i>)	ohustatus	II	mittehinnatav	I
Rabahani (<i>Anser fabalis</i>)	ohustatus	-	ohuväline	II
Suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>)	ohustatus	-	ohuväline	II
Valgepõsk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Piilpart (<i>Anas crecca</i>)	ohustatus	-	ohuväline	II
Viupart (<i>Anas penelope</i>)	ohustatus	-	ohuväline	II
Sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>)	ohustatus	-	ohuväline	II
Soopart (<i>Anas acuta</i>)	ohustatus	II	ohualdis	II
Roo-loorkull (<i>Circus aeruginosus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Täpikhuik (<i>Porzana porzana</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Rukkirääk (<i>Crex crex</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I
Kiivitaja (<i>Vanellus vanellus</i>)	ohustatus	-	ohuväline	II
Niidurüdi (<i>Calidris alpina schinzii</i>)	haruldus	I	ohustatud	I
Tutkas (<i>Philomachus pugnax</i>)	haruldus	I	ohustatud	I
Mustsaba-vigle (<i>Limosa limosa</i>)	ohustatus	II	ohulähedane	II
Tumetilder (<i>Tringa erythropus</i>)	ohustatus	-	mittehinnatav	II
Punajalg-tilder (<i>Tringa totanus</i>)	ohustatus	III	ohuväline	II
Mudatilder (<i>Tringa glareola</i>)	ohustatus	-	ohuväline	I
Heletilder (<i>Tringa nebularia</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	II
Väikekoovitaja (<i>Numenius phaeopus</i>)	ohustatus	III	ohulähedane	II
Suurkoovitaja (<i>Numenius arquata</i>)	ohustatus	III	ohuväline	II
Rüüt (<i>Pluvialis apricaria</i>)	ohustatus	III	ohuväline	I

Hänilane (<i>Motacilla flava</i>)	ohustatus	III	ohuväline	-
Merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	haruldus	I	haruldane	I

Kaitsekategooria Eestis selgitus:

„I” – I kategooria liigid on liigid, kes on Eestis haruldased, esinevad väga piiratud alal, vähestes elupaikades, isoleeritult või väga hajusate asurkondadena, ja/või liigid, kes on hävimisohus, kelle arvukus on inimtegevuse mõjul vähenenud, elupaigad ja kasvukohad rikutud kriitilise piirini ja väljasuremine Eesti looduses on ohutegurite toime jätkumisel väga tõenäoline.

„II” – II kategooria kaitse all on liigid, kes on ohustatud, kuna nende arvukus on väike või väheneb ning levik Eestis väheneb ülekasutamise, elupaikade hävimise või rikkumise tagajärjel, ning liigid, kes võivad olemasolevate keskkonnategurite toime jätkumisel sattuda hävimisohtu.

„III” – III kaitsekategooriasse arvatakse liigid, kelle arvukust ohustab elupaikade ja kasvukohtade hävimine või rikkumine ja kelle arvukus on vähenenud sedavõrd, et ohutegurite toime jätkumisel võivad nad sattuda ohustatud liikide hulka.

„-” – Eestis kaitsealuste liikide hulka ei kuulu.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus.

Audru poldri looduskaitseala kaitse all olemise eelduseks on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus ja haruldus ning linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus.

Ohustatus ja haruldus – alal esinevad järgmiste kaitsealuste linnuliikide pesitsusalad ja elupaigad (sh potentsiaalsed elupaigad): merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), tutkas (*Philomachus pugnax*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), täpikhuik (*Porzana porzana*), rukkirääk (*Crex crex*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), hänilane (*Motacilla flava*).

Merikotkas on Põhja-, Kesk- ja Ida-Euroopa riikides pesitsev liik, kelle arvukus langes oluliselt Läänemere ümbruses 19. sajandi teises pooles ja 20. sajandi alguses vaenamise ning 20. sajandi keskpaigas kloororgaaniliste ühendite kasutamise tõttu. Tänu 1957. aastast rakendatud kaitsemeetmetele on liigi arvukus praegu küll taas tõusma hakanud, olles Kotkaklubi hinnangul jõudnud 220–250 paarini, kuid jätkuvalt ei saa seda lugeda sellele liigile soodsaks seisundiks (Liigi tegevuskava eelnõu; R. Nellis, 2013).

Tutkas on haruldane luhtade ja rannaniitude haudelind, kes pesitseb Euraasia tundravööndis ja parasvöötmes. Tutka arvukuse languse põhjuseks Lääne-Euroopa ja Läänemere piirkonnas on sobivate majandatavate rohumaade kadumine. 19. sajandi teises pooles oli tutka arvukus Eestis suur, 20. sajandi alguses oli pesitsevaid emaslinde ligikaudu 2000 ja nende hulk on langenud praeguseeni. 2003.–2007. aastal pesitses Eestis hinnanguliselt kõigest 10–30 emaslinde. Kuna liigi arvukus on kriitiliselt madal, on vaja võtta potentsiaalsed ja sobivad elupaigad kaitse alla (Tegevuskava tutka (*Philomachus pugnax*) kaitse korraldamiseks Eestis aastateks 2010–2013; E. Mägi ja H. Pehlak, 2008).

Niidurüdi on harva esinev haudelind, kes on levinud vaid rannaniidu ja lageraba elupaikades piiratud alal. Arvukamalt on niidurüdi levinud Lääne-Eestis ja Lääne-Eesti saartel. 2002. aastal hinnati niidurüdi arvukuseks Eestis 400–550 haudepaari, 2007. aastal pesitseb Eestis hinnanguliselt

170–240 haudepaari. Niidurüdi kaitse tegevuskava aastateks 2009–2013 põhieesmärk on niidurüdi säilitamine looduslikus ja poollooduslikus keskkonnas elava liigina. Selle saavutamiseks on vajalik niidurüdi sobivate ja potentsiaalsete elupaikade säilitamine (Niidurüdi *Calidris alpina schinzii* kaitse tegevuskava 2009–2013; M. Erit, A. Kuresoo, L. Luigujõe & H. Pehlak, 2008).

Roo-loorkull on kogu Eestis levinud väikesearvuline haudelind. Roo-loorkulli jaoks on kõige sobivamaks pesitsusbiotoobiks vees kasvav, vähemalt 1,5 m kõrgune kaldataimestik, eeskätt pilliroog, kõrkjastik ja hundinuiad. Pesitsuskohaks valib lind tiheda roostiku, milles leidub vana (eelmise talve) pilliroogu, mille kõrgus on keskmiselt 2,4 m. Samas pesitseb roo-loorkull ka roostunud laidudel ja rannaniitudel ning koguni põldudel, kuid kõrgeima pesitsusedukusega on roostikes pesitsevad paarid. Kuna roo-loorkullid hakkavad pesitsema väga vara, siis on eelmise aasta pilliroo säilimine talle roostikulindudest kõige olulisem. Suure koduterritooriumi vajaduse tõttu on eriti tähelepanuväärsed alad liigi jaoks vähemalt 100 ha pindalaga roostikud. Roo-loorkulli pesitsusaegseks arvukuseks on aastatel 2003–2008 hinnatud 500–1000 paari ja liigi arvukuse seisu on ajavahemikus 1991–2008 hinnatud stabiilseks. Liigi esindatust kaitstavatel aladel hinnatakse heaks (Roostikulindude kaitse tegevuskava eelnõu; Eesti Ornitoloogiaühing, 2013).

Täpikhuigu eelistatud elupaigad on mageveelised tiheda poolveeliste taimede kattega märgalad erineva või sesoonselt varieeruva vee sügavusega alla 15 cm. Madala arvukuse korral kohatakse täpikhuiku peamiselt roostikes ja nende servaaladel, kõrge arvukuse ja elupaikade vähesuse korral ka mitmesugustel heinamaadel. Pesitseda eelistab täpikhuik tihedas tarnastikus või roostikus, madal- ja siirdesoodes, niisketel niitudel, eutroofsete järvede kallastel jm. Territooriumid on väikesed, kaitstakse mõnikord ainult 400–800 m² suurust ala; kogu pesitsusperioodi jooksul kasutatava ala pindala võib olla 2–3 korda suurem. Täpikhuigu pesitsusaegseks arvukuseks Eestis on aastatel 2003–2008 hinnatud 1000–10 000 paari, seega võib arvukus väga suures ulatuses muutuda, kuid üldist suundumust hinnatakse stabiilseks (Roostikulindude kaitse tegevuskava eelnõu; Eesti Ornitoloogiaühing, 2013).

Rukkirääk on rändlind, kes on pesitsusajal levinud vaid Euraasias. Liik on lisatud enamiku Euroopa riikide punastesse nimestikesse ja on Euroopas kaitset vääriv liik. Rukkirääk on tänapäeval üle Eesti laialt levinud haudelind, kes asustab erinevaid avamaastikke. Rukkiräägu arvukus on kõrgeim niisketel rohumaadel. Räägul on kindlad elupaigaeelistused: taimestik peab olema vähemalt 20–30 cm kõrge, et rääk sellesse varjuda saaks, ja suhteliselt hõre. Räägule ei sobi liigitihe taimestik, mis tekib hästi väetatud või kasutamata rohumaal. Kuigi rukkirääk on Eestis laialt levinud, on tema arvukus viimasel kümnendil pidevalt langenud. (Rukkiräägu (*Crex crex* L.) kaitse tegevuskava 2012–2016 koostamine; J. Elts, 2011).

Kiivitaja on Eestis üldlevinud ja tavaline põldude, niitude ja soode haudelind. Kiivitajad on Eestis ühed esimesed saabujad, lennates siia juba märtsis. Pärast pesitsemist lahkub suurem osa neist pesapaikadelt umbes juuli lõpus, mereäärsetel aladel võib neid kohata oktoobri lõpuni. Kiivitajaid pesitseb Eestis 40 000–60 000 paari ja nende arvukus suureneb.

Punajalg-tilder on märgade ja niiskete alade lind. Heaks elupaigaks on talle mereäärsed soolaksod, madalsood ja rabad. Ta on levinud lind ka niisketel heinamaadel ja luhtadel. Hinnanguliselt on Eestis 5000–7000 paari punajalg-tildreid, kuid nende arvukus väheneb. Eestis võib teda kohata eeskätt rannikualade luhtadel ja niitudel. Ka sisemaa veekogudega külgnevad heinamaad on sellele liigile sobivad elupaigad. Punajalg-tildrit võib meil kohata aprillist oktoobrini.

Suurkoovitaja on üle Eesti hajusalt levinud haudelind, kes asustab mitmesuguseid avamaastikke (jõeluhad, rannaniidud, põllumajandusmaastik, aga ka lagerabad ja sood) ning puudub vaid piirkondadest, kus on valdavalt suured metsamassiivid. Viimase arvukushinnangu kohaselt võiks Eesti alal pesitseda 3000–5000 paari suurkoovitajaid, meie asurkond moodustab ca 7% Euroopa asurkonnast. (Suurkoovitaja (*Numenius arquata*) kaitse tegevuskava eelnõu; J. Eltsi ja R. Marja, 2013).

Hänilane on Eestis ebahütlase levikuga suhteliselt tavaline haudelind, kes elutseb ja pesitseb niisketel niitudel, peamiselt rannakarjamaadel ja luhtadel. Eestis võib hänilast kohata aprillist septembrini. Eestis pesitseb hänilasi orienteeruvalt 10 000–20 000 paari, kuid nende arvukus väheneb.

Suurim ohutegur nende liikide arvukuse ja elupaikade vähenemiseks või kadumiseks kaitsealal on elupaikade hävimine inimtegevuse tagajärjel. Oluline ohutegur on ka häirimine ja liiklus, keskkonnareostus ja keskkonnamürgid ning poollooduslike koosluste liiga varajased hooldamis- või taastamistööd.

Linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus – linnudirektiivi artikli 4 punkti 2 kohaselt on liikmesriikidel kohustus rakendada erimeetmeid direktiivi lisades nimetatud regulaarselt esinevate rändlinnuliikide, eelkõige nende liikide pesitsus-, sulgimis- ja talvitusala ning rändepeatuspaikade, kaitseks, mis tagaks nende liikide säilimise ja paljunemise nende levikualal.

Liigid, kelle rändepeatuspaika kaitstakse, on järgmised: väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), rabahani (*Anser fabalis*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), soopart (*Anas acuta*), tumetilder (*Tringa erythropus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*) ja mustsaba-vigle (*Limosa limosa*). Liigid, kelle pesitsuspaika kaitstakse, on järgmised: merikotkas (*Haliaetus albicilla*), tutkas (*Philomachus pugnax*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), täpikhuik (*Porzana porzana*), rukkirääk (*Crex crex*), kiivitaja (*Vanellus vanellus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*) ja hänilane (*Motacilla flava*)

Kuna moodustatav Audru poldri looduskaitseala on oluline peatus- ja puhkepaik rändlindudele, siis kaasneb sellega Eesti riigil kohustus rakendada meetmeid oluliste rändlindude peatus-, sulgimis- ja toitumispaikade säilitamiseks. Looduskaitseala moodustamine on selle kohustuse täitmiseks parim võimalus.

2.2. Kaitse alla võtmise ja laiendamise otstarbekus

Audru polder on oluline avamaastiku liikide elupaik, siinsed alad on olulised nii lindude rändeageste peatuspaikadena kui ka pesitsusaladena. Pesitsusaladena sobib Audru poldri territoorium nendele linnuliikidele, kes eelistavad pesitsemiseks rannikualasid ning niiskeid luhtasid ja niite. Audru polder on mitmele rändlinnuliigile esimene hea kvaliteediga peatusala pärast Nemunase deltat Leedus ja Gotlandi rannikut Rootsis. Eriti Euroopas talvituvale väikeluigele on Audru polder kujunenud oluliseks alaks, sest liigi päevased rännuteekonnad on lühemad kui teistel liikidel. Poldri alal on peatunud regulaarselt 10% ja erandlikel aastatel isegi üle 50% läänepoolse rännutee populatsioonist. Samuti on Audru polder ülemaailmse tähtsusega valgepõsk-lagle ning regionaalse (Euroopa) tähtsusega laululuige ja suur-laukhane kaitse seisukohalt. Audru poldriala ja ümbruskonna kujunemine rahvusvaheliselt tähtsaks rändepeatusalaks on tulenenud asukohast rändete keskmes ja lageda ala suuruselt: hanede, luikede ja partide regulaarsed koondumispaigad peavad olema väga lagedad. Ülejäänud kaitse eesmärkidena loetletud liikidele on Audru polder vähemalt riikliku tähtsusega peatus- või pesitsusala. Audru valda planeeritava kalakasvatuse võimaliku mõju hindamiseks Natura 2000 linnualadele toimus 2008. aastal ala haudelinnustiku loendus. Selle tulemusena tehti kindlaks Audru poldri alal kokku 72 haudelinnuliiki kokku 1005 pesitseva paari või territoriaalse isendiga (allikas: Haudelinnustiku liigiline koosseis ja arvukus Audru poldri ja kalakasvatuse planeeringuala piirkonnas).

Merikotka tegevuskava eelnõu kohaselt on eesmärgiks jõuda 15 aasta jooksul Eestis 300 pesitseva paarini. Selleks on oluline säilitada teadaolevate merikotka elupaikade kvaliteet ja vältida häirimisest põhjustatud elupaikade hülgamist. Olemasolevatele kaitstavatele aladele jäävate pesitsuskohtade korral (s.h Audru polder) tuleks tsoneringuga tagada merikotkale pesitsuspaigale sobiv kaitsekord.

Alasine tsoneerimine on võimalik kaitsealade korral ja seetõttu ongi otstarbekas kaitseala moodustamine.

Tutka kaitse korraldamise tegevuskava Eestis aastateks 2010–2013 eesmärk on eelduste loomine tutka säilimiseks Eestis haudelinnuna. Audru poldri looduskaitseala moodustamine ja tutkale sobivate elupaikade ja pesitsusalade kaitse ja säilitamine ning vajaduse korral hooldamine on seatud eesmärgi saavutamiseks väga oluline.

Keskonnaregistrisse on kantud ka I kategooria kaitsealuse linnuliigi niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*) esinemisala, kuid viimaste seireandmete kohaselt ei ole liiki poldrialalt leitud.

Liik säilitatakse siiski kaitse eesmärgina, arvestades, et pärast ala soodsa seisundi parandamist on see liigile potentsiaalselt sobiv elupaik. Elupaigana eelistab niidurüdi väga madala taimestikuga avatud märga niitu, niiskeid üleminekualasid kuivadelt rannakarjamaadelt soisteks rannaheinamaadeks ja rannaheinamaade vesiseid alasid. Kuna selliseid alasid leidub ka Audru poldri looduskaitsealal, siis ala kaitse alla võtmine aitab kaasa niidurüdi tegevuskava eesmärkide saavutamisele.

Ala on praegu osaliselt kaitse all, kuid kehtiv kaitsealuse objekti pindala ja kaitsekord ei ole piisav ala linnustiku kaitseks, kuna ei võimalda tagada lindudele rändel peatumiseks, toitumiseks ja pesitsemiseks piisavalt soodsaid tingimusi. Näiteks ei ole praegu võimalik reguleerida inimeste viibimist kaitsealal ja tagada teatud osade looduslikku arengut. Liikumispiirangu kehtestamine kaitsealal on vajalik lindude pesitsus- ja rändeage seaduse tagamiseks ja seeläbi pesitsusedukuse tõstmiseks. Seetõttu on kaitsealal esinevate loodusväärtuste kaitseks vajalik sihtkaitsevööndi moodustamine.

Lisaks eelnevale on Audru poldri looduskaitseala kaitse all hoidmine ja laiendamine põhjendatud, et täita linnudirektiivist tulenevat rahvusvahelist kohustust – kaitsta üht olulist rändlinnuliikide peatuspaika. Kavandatav kaitseala hõlmab praegu osaliselt Natura võrgustikku kuuluvat Pärnu lahe linnuala. Seal hulgas ka laiendusala osalised jäävad nimetatud linnualale.

Alal esineb ka III kaitsekategooria liik rohukonn, aga seda liiki ei ole eraldi kaitse eesmärgina nimetatud, sest alal kehtestatav kaitsekord tagab ka selle liigi ja sellele liigile sobivate elupaikade kaitse ja säilimise.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kaitseala tüübiks on valitud looduskaitseala. Eelnõu koostamise käigus tehtud väärtuste analüüs on näidanud, et ala vastab pigem looduskaitseala määratlusele, sest põhilisteks väärtusteks on seal pesitsevad ja peatuvad, häirimise suhtes tundlikud kaitsealused linnuliigid. Looduskaitsealade määratluse järgi sobiks Audru polder ka hoiualaks, kuid hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme piirangu rakendamist, mis on ala kaitse eesmärgiks olevate liikide (ja seega kogu kaitstava ala) soodsa seisundi saavutamiseks ja säilitamiseks vajalikud, näiteks jahipidamise ja inimeste kaitsealal viibimise eesmärgipärane piiramine. Püsilupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piirid

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (metsasihid, kraavikaldad, mõõdistatud maaüksused). Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid seisuga oktoober 2013.

Audru poldri looduskaitseala pindala on 996,3 ha, millest praegu on kaitse all 55 ha kaitsealana ja 566 ha hoiualana. Kavandataval kaitsealal on kaks sihtkaitsevööndit ja piiranguvöönd.

Piiranguvööndisse on planeeritud 125,4 ha ja sihtkaitsevööndisse 870,9 ha. Ligikaudu pool kaitseala pindalast on katastrisse kantud eramaa, ülejäänud on reformimata riigimaa. Laiendatavast alast moodustab eramaa 212 ha, riigimaa 93 ha ja jätkuvalt riigi omanduses olev maa 30 ha.

Üldiselt kasutati välispiirina kaitseala põhja-, ida- ja lääneosas katastriüksuste piire ning lõunas rannikujoont. Kaitseala põhjaosas kasutati välispiirina ka põhikaardile kantud teede ja vähesel määral ka kraaviservi, kusjuures teede korral on piiriks kaitsealapolne serv ja kraavidel väline serv. Teed kasutati välispiirina ka kaitseala kirdeosas. Välispiirile jäävad teed jäeti kaitsealast välja, kuna nendel liikumine ja nende hooldamine ei ohusta kaitsealale jäävaid loodusväärtusi. Samas jäeti kraavid kaitseala koosseisu, et vältida või vähendada kuivendamise ja kraavide hooldamisest tingitud võimalikku negatiivset mõju kaitsealale. Välispiirina on kasutatud ka mõttelisi sirgeid. Mõttelist sirget on välispiirina kasutatud kaitseala kõige lõunapoolsemas osas, kus Põllu katastriüksuse lõunakülje mõtteline pikendus kulgeb üle tee Pärnu lahe rannikujooneni. Mõttelist sirget kasutati välispiirina ka kaitseala kirdeosas, kus teeäärne piir kulgeb risti üle tee mõttelise sirgena Pärnu lahe rannikujooneni (mõttelisest sirgest lääne pool paiknev Augusti katastriüksus jääb kaitsealast välja).

2007-2012 läbiviidud linnustiku seire tulemuste ja uuringute alusel piiritleti kaitseala koosseisu kunagise suurema rändepeatuspaiga see osa, mis on jäänud arendustegevusest puutumata, ja mida linnud jätkuvalt kasutavad. Seega on piiritlemise peamiseks põhimõtteks säilinud rändepeatuspaiga arvamine kaitsealasse. Lisaks sellele arvestati ala lääneosas ka merikotka pesitsuspaigaga.

Kaitseala laiendamine idaosas

Kaitsealaga liidetakse järgmised Audru vallas Valgeranna külas asuvad kinnistud: Põllu (15904:003:1725), Rannamaa (15904:003:0928), Poldri (15904:003:1723), Ranna (15904:003:0926), Merepiiga (15905:002:0219), Merepeiu (15905:002:0295) ja Kuldranna (15905:002:0296). Need maaüksused (v.a Merepiiga) olid arvatud Audru poldri hoiuala koosseisu Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määruse nr 154 „Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas” kehtestamisel, kuid Riigikohtu halduskolleegiumi 15.10.2009. a otsusega kohtuasjas 3-3-1-57-09 arvati need Audru poldri hoiuala koosseisust välja. Kohus leidis, et Audru poldri hoiuala moodustamise menetluse algatamisel ei järgitud looduskaitsealade (LKS) § 8 sätteid ja puudus LKS § 8 lõike 3 kohane loodusobjekti kaitse alla võtmise põhjendatuse ja kavandatavate piirangute otstarbekuse ekspertiis. Nimetatud alade tähtsus ja olulisus looduskaitsealade aspektidest lähtuvalt on välja toodud erinevates eksperthinnangutes ja uurimustes (M. Ellermaa ja M. Kose „Audru valda planeeritava kalakasvatuse võimalik mõju Natura 2000 linnualadele” 2008; A. Kuresoo, L. Luigujõe, M. Leivits ja A. Klein „*Survey and monitoring of the bird fauna in the Audru Polder area*” 2010; A. Kuresoo „Ekspertihinnang Audru poldri hoiuala laiendamise ettepanekule” 2011; V. Volke „Audru poldri looduskaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” 2011). Nimetatud alade välja jätmisega vähenes Audru poldri hoiuala pindala viiendiku võrra – 701,5 ha-lt 560 ha-le. Nimetatud kinnistud on lahutamatu osa Audru poldri ökoloogilisest tervikust ja alal tehtud seirete andmetel ühed olulisimad toitumisalad kevadrändel peatuvatele veelindudele. Kõnealuse ala taas kaitse alla võtmiseks tegi 2009. a ettepaneku Läänemaa linnuklubi ja praegu on ala arvel projekteeritava hoiualana. Kohtuotsusega tühistatud Audru poldri hoiuala osa kaitsealast väljajätmise halvimaks tagajärjeks oleks võimaliku maakasutuse muutumise järel hüdroloogilise terviku lõhkumine ja veelindude toitumisalade oluline vähenemine (eriti hanedele, lagledel) ja kogu rändepeatuspaiga pindala vähenemine kriitilise piirini. Ala on osa Natura võrgustikust, millele tuleb tagada siseriiklik kaitse.

Eelnõu näeb ette Torn 3 (15904:003:0356), Riba (15904:003:1728), Piiri (15904:003:1721), Sae (15904:003:0958) ja Veski (15904:003:0963) maaüksuse liitmist kaitsealaga.

Rändel peatuvate lindude loendusandmed (Riikliku Looduskaitsekeskuse ja Keskkonnaameti teostatud loendused), uuringud („Audru valda planeeritava kalakasvatuse võimalik mõju Natura 2000 linnualadele”, M. Kose, M. Ellermaa 2008; „*Survey and monitoring of the bird fauna in the Audru Polder area*“, A. Kuresoo et al. 2010) ja kaitse-eeskirja eelnõule koostatud eksperdi hinnang viitab, et mitmetel aastatel on see piirkond (sh nimetatud kinnistutele jäävad

põllud) väga oluline hanede toitumisala. Ettepaneku nimetatud kinnistute kaitse alla võtmiseks on teinud ka Eesti Ornitoloogiaühing (2008). 2008 ja 2010 aastal oli kevadrändel peatuvate hanede asustustihedus just kõnealustel kinnistutel kõige suurem võrreldes teiste Audru poldri ja ümbruse põldudega (Riikliku Looduskaitsekeskuse ja Kuresoo et al 2010 uuringu raames tehtud loendusandmed). Kinnistute liitmine kaitsealaga on oluline, kuna sel moel on võimalik säilitada kõnealustel katastriüksustel asuv lindude poolt kasutatav ala. Ja maa sihtotstarbeline kasutamine Ala kaitsealaga liitmata jätmise korral võib senine maakaustus muutuda, millega kaasneks ka negatiivne mõju Audru-Valgeranna teest lääne poole jäävale looduskaitseala territooriumile – eelkõige häirimine (võimalik maakasutuse muutus, intensiivsem maakasutus). Torni 3, Riba, Piiri, Sae, Veski katastriüksustel ja nendest läänes asuval põllumassiivil asub hanede poolt rändel peatumiseks ja toitumiseks kasutatav eelistatav poldriosa. 2012. a loendusandmete kohaselt peatus alal maksimaalselt 450 rabahane, 4800 suur laukhane ja 1420 valgepõsklagle. Nimetatud linnud on häirimise suhtes väga tundlikud ja loendustel on tuvastatud, et linnud ei kasuta peatumiseks ala, mis jääb häiringule või võimalikule ohutegurile (intensiivse inimtegevusega ala, mets jne) lähemale kui 300 m. Arvestades seda võib väheneda nimetatud katastriüksuste kaitsealaga liitmata jätmise korral ka läänepoolsest põllumassiivist vähemalt 15 hektarit peatumiseks ja toitumiseks sobivat tuumala (lisaks kõnealustele katastriüksustele, mis moodustavad samuti hanedele jaoks olulise toitumis- ja rändepeatusala). Seega on nimetatud katastriüksuste arvamine looduskaitseala koosseisu vajalik ka Natura ala soodsa seisundi saavutamiseks.

Audru poldril pesitsevate lindude seire käigus 2008 aastal (läbiviija Riiklik looduskaitsekeskus) tuvastati nimetatud alal pesitsemas 1 paar suurkoovitajat ja 2 paari hānilasi (mõlemad III kategooria kaitsealused liigid). Nimetatud liikide pesitsemise esinemine alal viitab sellele, et tegu on Audru poldri lahutamatu osaga. Hānilane ja suur-koovitaja on iseloomulikud liigid ulatuslikes rannaniitude ja luhaniitude elupaikades. Audru polder on maaparanduse läbinud rannaniitude ja luhaniitude kompleks, kuid seejuures on säilinud ala linnustiku vārtused.

Kaitseala idapoolse laiendusala rāndlindude seiretulemuste kohta on viimastest aastatest olemas jārgmised loendustulemused:

2007 – on olemas loendustulemused kogu Audru poldri ja golfivāljaku kohta, kaasaarvatud kõnealused Torni-3, Riba, Piiri, Veski ja Sae katastriüksused. Nende andmete kohaselt peatus 2007 aasta kevadrāndel kogu alal maksimaalselt ligikaudu 5000 hane. Kuna linnustiku seiretulemused on kogu Audru poldri kohta tervikuna, siis ei ole fikseeritud, kui palju tāpselt nimetatud katastriüksustel sel aastal hanesid peatus. Kūll aga leidis nimetatud ala ka sel aastal hanede poolt peatumis- ja toitumisalana kasutust. (Loendusandmed: Riiklik Looduskaitsekeskus.)

2008 – loendati nimetatud katastriüksuste ala eraldi. Seiretulemuste kohaselt peatus alal maksimaalselt 1800 suur laukhane, 380 rabahane ja 600 valgepõsk-laglet. Teiste loenduspōldudega võrreldes oli kõnealusel põllumassiivil asustustihedus kõige suurem (200 isendit hektari kohta). (Loendusandmed: Riiklik Looduskaitsekeskus.)

2009 – seiretulemuste kohaselt peatus nimetatud katastriüksuste alal maksimaalselt 70 suur laukhane ja 2 rabahane. (Loendusandmed: Keskkonnaamet.)

2010 – on ala olulisust lindude rāndepeatuspaigana mainitud A. Kuresoo, L. Luigujōe, M. Leivitsa ja A. Kleini poolt lābi viidud uuringus (*Survey and monitoring of the bird fauna in the Audru Polder area*, 2010). Nimetatud katastriüksustel loendati maksimaalselt rāndepeatusajal ligikaudu 1500 hane. Teiste loenduspōldudega võrreldes oli kõnealusel põllumassiivil asustustihedus kõige suurem (110 isendit hektari kohta). (Andmed uuringust „*Survey and monitoring of the bird fauna in the Audru Polder area*”, 2010.)

2011 – nimetatud katastriüksustel tehtud viie loenduse käigus hanesid ei tuvastatud. (Loendusandmed: Keskkonnaamet.)

2012 – seiretulemuste kohaselt peatus nimetatud katastriüksuste alal maksimaalselt 1380 rabahane ja 400 suur laukhane (127 isendit hektari kohta). (Loendusandmed: Keskkonnaamet.)

Võrreldes kogu poldriala seiretulemusi saab väita, et lindude arvukustihedus nimetatud katastriüksustel on üks suuremaid. Nimetatud katastriüksuste ala on regulaarselt oluline haneliste kevadrändel peatumis- ja toitumisala. Kõnealuste katastriüksuste ala säilimisest ja jäämisest looduskaitseala koosseisu sõltub Audru poldri kui rahvusvahelise tähtsusega linnuala seisund.

Nimetatud ala arvatakse piiranguvööndisse, mille kaitsekord võimaldab maa sihtotstarbelist kasutamist (sihtotstarve on maatulundusmaa). Ala kaitsealasse arvamise eesmärk on vältida ehitustegevust, mis hävitaks lindude toitumisala. Lindude toitumisala säilimise ja kaitse seisukohalt võiks nimetatud ala edasi kasutada põllumajanduslikul eesmärgil (näiteks heina niitmine, karjatamine), mis suurendaks lindude toitumisala kvaliteeti.

Poldri katastriüksus (katastritunnus 15904:003:1723) oli enne hoiualast väljaarvamist (Arvati hoiualast välja eespoolmainitud Riigikohtu otsusega) kaitse all. Maaüksuse arvamine kaitseala koosseisu on oluline, sest katastriüksuse asukoht on rändlinnuliikidele kõige olulisemate peatumisalade vahetus lähikonnas ja katastriüksuse võimalikust hoonestamisest põhjustatud häirimise suurenemine ja ala terviklikkuse vähenemine oleks olulise negatiivne mõjuga. Samal põhjusel liidetakse kaitsealaga ka Merepiiga katastriüksus (15905:002:0219). Katastriüksusel asub endine väetisehoidla, mida on võimalik renoveerida selliselt, et hoone kasutamisega ei kaasne loodusväärtustele negatiivset mõju (näiteks loomapidamishoone). Kaitsealal asumine laiendab oluliselt võimalusi taotleda vahendeid hoone renoveerimiseks. Olemasoleva hoone kasutuselevõtt loomapidamishoonega tagab karjatatavatele loomadele võimaluse päikese, vihma ja tuule eest varju alla minna ning väheneb vajadus uue samaotstarbelise hoone ehitamiseks. Ka hoone kasutamine hoidlana ei avalda looduskaitsealale märkimisväärset negatiivset mõju.

Põlluotsa katastriüksus (15904:003:1726) on arvatud kaitseala koosseisu. Maaüksusel asus mõisaegne majandushoone, praeguseks on hoone lagunenu. Põhikaardil on õueala eristatud, kuid reaalselt on tegemist osaga poldri avamaastikust. Katastriüksuse kaitsealast väljajätmisel võiks tekkida ootus sinna hoone ehitamiseks, millega kaasnev häiriv mõju tuleks lindude kasutatavale alale liiga lähedale ja vähendaks nende poolt kasutatava ala pindala rohkem kui konkreetse maaüksuse ulatuses. Kuigi linnud ei kasuta konkreetset õueala, on võimalik ka selle tüki väärtust tõsta ja sellega seoses kogu kaitsealale jääva lageala terviklikkust parandada (nt eemaldada looduslikult tekkinud kõrghaljastus va alleepuud).

Audru roostiku osaline liitmine kaitsealaga

Audru poldri looduskaitsealaga liidetakse osa (vahetult kõnealuse Audru poldri looduskaitsealaga piirnev maismaa osa) Audru roostiku kaitseala maismaast ja ülejäänud osa (nii mere kui ka maismaa osa) arvatakse Pärnu lahe hoiuala koosseisu (Pärnu lahe hoiuala piiride muutmist on käsitletud punktis 2.5.1. Kaitsekorra kavandamine). Pärnu lahe poolses küljes on Audru poldri looduskaitseala ja Pärnu lahe hoiuala piiriks rannajoon. Kuna Audru poldri looduskaitsealal esinevaid loodusväärtusi ei ole võimalik hoiuala kaitsereežiimiga kaitsta ja säilitada (hoiualal ei ole võimalik reguleerida veerežiimi ja maaparandussüsteemide hoiutöid, mis on poldri alal määrava tähtsusega kaitse eesmärgiks olevatele liikidele sobivate elu- ja puhketingimuste säilitamiseks), siis on maismaa arvamine Audru poldri looduskaitseala koosseisu ja veealuse maa arvamine Pärnu lahe hoiuala koosseisu õigustatud.

Kuna Audru roostiku kaitseala on võetud kaitse alla, aga täpsem kaitsekord puudub, siis kehtib seal looduskaitsealade § 91 lõike 4 alusel sätestatud piiranguvööndi kaitsekord. Audru poldri looduskaitseala kaitse-eeskirja eelnõu järgi arvatakse u 43 ha uuendamata kaitsekorraga alast sihtkaitsevööndina looduskaitseala koosseisu, ülejäänud u 27 ha suurune osa (mereala) liidetakse Pärnu lahe hoiualaga. Kaitsealaga liidetavale osale jääb kolm eramaa maaüksust: Kiviranna

(katastritunnus 15905:002:0111), Kotka-Mere (katastritunnus 15905:002:0205) ja Lindi-Lahe (katastritunnus 15905:002:0214). Katastriüksused paiknevad Läänemere ranna ehituskeeluvööndis ja ranna piiranguvööndis, nimetatud alade Audru poldri looduskaitsealasse hõlmamine ja kaitsekord ei takista maa sihtotstarbelist kasutamist.

Kaitseala laiendamine lääneosas

Kaitseala koosseisu on arvatud Nurme poldri edelapoolsed põllud, mis ei ole olnud varem kaitse all. Kõnealused põllud on oluline osa Nurme poldrist ja hüdrooloogilisi tingimusi arvestades lahutamatu osa ülejäänud poldrist. Põldudel asub viis katastriüksust: Kalapõllu (15905:002:0464), Rannapõllu (15905:002:0463), Merelahe (15905:002:0172), Andrese (15905:002:0013) ja Põllu (15905:002:0436). Põldude kaitsealasse arvamine on vajalik, arvestades rändepeatuspaike avamaastiku suurust ja ala seisundi parandamisel tekkivat potentsiaali, et see muutub lindudele oluliseks peatumis- ja toitumisalaks. Laiendatavale alale jääb ka merikotka pesapaik, mille kaitseks on moodustatud eraldi liikumispiiranguga sihtkaitsevöönd.

Vööndite piiritlemine

Kaitseala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks sihtkaitsevööndiks ning üheks piiranguvööndiks. Kaitsealal on Poldri sihtkaitsevöönd ja Põldeotsa sihtkaitsevöönd ning Audru piiranguvöönd.

Kahe sihtkaitsevööndi loomine on põhjendatud, kuna Põldeotsa sihtkaitsevööndis on vajalik liikumispiirangu rakendamine. Poldri sihtkaitsevööndi alal on rakendatud sihtkaitsevööndi režiimi, kuna piiranguvööndi režiimiga ei saa suunata maaparandussüsteemide hooldamist kaitse eesmärgist lähtuvalt. Maaparandussüsteemide hooldamine vastavalt maaomaniku soovile võib minna vastuollu lindude kaitseks vajalike soodsate tingimuste hoidmise ja parandamisega. Kuna oluline on alal säilitada senine maakasutus, tuleb poldril välistada ka otseselt ehitiste püstitamise mitteseotud arendus- ja majandustegevus (nt golfiala laiendamine).

Poldri sihtkaitsevööndi kaitse eesmärgiks on kaitsta ohustatud ja haruldasi linnuliike, säilitada ja taastada elupaiku ning rändlindudele sobivaid peatumis- ja toitumisalasid. Sihtkaitsevööndisse on arvatud kaitseala kesk- ja idaosa, v.a Torni-3, Riba, Piiri, Sae, Veski ja Merepiiga maaüksus, mis on arvatud piiranguvööndisse. Vööndi piiridena on kasutatud katastripiire. Läänepoolses osas on sihtkaitsevööndisse arvatud Kalapõllu (15905:002:0464), Rannapõllu (15905:002:0463), Merelahe (15905:002:0172), Andrese (15905:002:0013) ja Põllu (15905:002:0436) kinnistu. Enamik Audru hoiuala kaitstavatest liikidest on seotud avamaastiku ja niiske või märja elukeskkonnaga. Tegemist on peamise kaitse eesmärgiks olevate liikide peatumis- ja elualaga, kus sihtkaitsevöönd moodustatakse lindudele soodsate peatumis- ja pesitsemistingimuste säilitamiseks. Tegemist on Audru poldri alaga. Soodsate tingimuste loomisel poldril on üheks olulisemaks meetmeks veerežiimi reguleerimine selliselt, et maa on võimalikult niiske eelkõige rände-, aga ka pesitsusperioodil. Veerežiimi reguleerimiseks on sobilikem sihtkaitsevööndi režiim, kuna olemasolevate maaparandussüsteemide hooldamist piiranguvööndis reguleerida (vajaduse korral keelata) ei saa.

Põldeotsa sihtkaitsevööndi kaitse eesmärgiks on haruldase ja ohustatud liigi, merikotka, kaitse ja elupaiga soodsa seisundi säilitamine. Vööndi piiridena on kasutatud katastriüksuste piire, hõlmates ka Lahe katastriüksust ja sellega loode poolt piirnevat jätkuvalt riigi omandis olevat maad. Sihtkaitsevööndisse jääb väike metsatukk koos pesapuuga, vööndi pindala on kõigest 4,8 ha, millest osa jääb eramaale (Lahe maaüksuse katastritunnusega 15905:002:0142) ja osa jätkuvalt riigiomandis olevale maale. Vööndis on kehtestatud merikotka pesitsusaegse rahu tagamiseks liikumispiirang.

Audru piiranguvööndisse on arvatud kaitseala läänepoolsed põllu- ja metsamaad ning Torni 3, Riba, Piiri, Sae, Veski ja Merepiiga maaüksus. Piiranguvööndisse on arvatud need alad, mis on eelkõige olulised avamaastiku säilitamiseks, aga liigniiskuse säilitamine ei ole esmatähtis, piiranguvööndi režiim loob maaomanikule mitmeid võimalusi põllumaa kasutamiseks ja lubatud on

maaparandussüsteemide hooldamine. Kuna metsa kaitse ei ole ala kaitse eesmärk, on piiranguvööndis lubatud metsa majandamine.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ning kaitseala tsoneeringu ja kaitse eeskirja kohta koostatud eksperdiarvamust (Veljo Volke, 2011).

Kaitse eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagavad kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning oleksid proportsionaalsed saavutatavale efektile. Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud ühte piiranguvööndisse ja kahte sihtkaitsevööndisse. Leebem kaitsereežiim seaks ohtu kaitseala kaitse eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise, kuna ei võimalda tagada kaitsealustele linnuliikidele sobivate elupaikade säilimist.

Kaitseala seniste piiride muutmiseks ja kaitsekorra uuendamiseks tunnistatakse käesoleva määrusega kehtetuks:

- Pärnu Maakonnavalitsuse 12. juuli 1991. a määruse nr 319 „Kohaliku tähtsusega looduskaitse objektide kohta” lisa 1 punkt 25, millega võeti kaitse alla Audru roostiku kaitseala;
- Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määruses nr 154 „Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas” § 1 lõike 1 punkt 1, millega võeti kaitse alla Audru poldri hoiuala, ja määruse lisas esitatud Audru poldri hoiuala kaart.

Kaitseala piiranguvööndisse ei ulatu veekogusid, mistõttu ei ole kaitse-eeskirjaga reguleeritud veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmist ning roo varumist külmumata pinnasel.

2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Kaitse-eeskirjaga on inimestel lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi, püüda kala kogu kaitsealal, välja arvatud liikumiskiirangu ajal Põldeotsa sihtkaitsevööndis. Inimeste viibimine on keelatud Põldeotsa sihtkaitsevööndis 15. veebruarist kuni 31. juulini. Piirang on kehtestatud merikotka pesitsusaegse rahu tagamiseks. Liikumiskiirang ei kehti järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala kaitse korraldamise ja kaitseala valitsemisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Ülejäänud kaitseala territooriumil ja Põldeotsa sihtkaitsevööndis liikumiskiiranguvälisel ajal ei häiri väikese grupi inimeste viibimine olulisel määral kaitseala linnustikku. Kuigi Poldri sihtkaitsevööndis pesitsevad, peatuvad ja toituvad paljud linnuliigid, ei ole seal üldist liikumiskiirangut rakendatud. Ala liigniiskuse tõttu liigutakse seal üldjuhul teedel, millest väiksemad on lindude jaoks tundlikumal perioodil halvasti läbitavad ja seetõttu harva liiklusega. Kalapüük ei ole keelatud, kuna Põldeotsa kraavi ja tiikide kasutamine sel otstarbel ei ole massiline ega seetõttu olulise häiriva mõjuga tegevus.

Lindude häirimise vähendamiseks on kehtestatud piirangud rahvaürituste korraldamiseks. Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine, rohkem kui kümne osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Piiranguvööndis tuleb kaitseala valitseja nõusolekut küsida rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamiseks selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas. Liigne inimkoormus võib häirida nii kaitsealal pesitsevaid kui ka rändel peatuvaid linnuliike. Seetõttu on kaitsealal vajalik suurte gruppide liikumise reguleerimine ka pesitsusvälisel perioodil.

Kaitsealal on lubatud jahipidamine 1. novembrist kuni 14. veebruarini. Lindude rände- ja pesitsusvälisel ajal jahipidamisel ei ole ala kaitseväärtustele häirivat mõju ja jahipidamine on lubatud, kuna võib tekkida vajadus ulukite ja väikekiskjate arvukuse reguleerimiseks. Väikekiskjate kõrge arvukus on oluline ohutegur maaspesitsevatele lindudele. Linnujaht on keelatud aasta läbi. Jahipidamisele ajalise piirangu rakendamine ja linnujahi keeld on vajalik, kuna linnustiku kaitse on

kaitseala peamine kaitse eesmärk. Kütitavatest linnuliikidest esinevad alal partlased, hanelised, kajakalised, mistõttu jahinduslikult võib ala olla potentsiaalselt oluline linnujahi ala. Kuna ka kõnealused liigirühmad on ala kaitse eesmärgiks, on jahipidamise piiramine ja linnujahi keelamine põhjendatud. Kaitseala kuulub Pärnu lahe linnuala koosseisu ja sellega seoses on linnudirektiivist tulenev kohustus kaitsta linde ka nende rände-, peatus- ja koondamispaikades. Kuna kaitseala on peatuspaigaks läbirändavatele lindudele, ei saa ka pesitsusvälisel perioodil jahti lubada. Jahipidamine rändeperioodil häirib oluliselt läbirändavaid ja peatuvaid linnuliike.

Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku loal. Praegu ühtegi ettevalmistatud telkimis- ega lõkkekohta kaitsealal ei ole. Kaitseala ei ole nii-öelda laagrisse jäämiseks atraktiivne külastusobjekt, mistõttu ei ole ka lähitulevikus plaanis rajada kaitsealale telkimis- ja lõkkekohti, kuid kaitse-eeskirjaga on vajaduse korral selleks võimalus jäetud. Nimetatud infrastruktuuri rajamine on võimalik ainult paikades, kus sellega kaasnev negatiivne ja häiriv mõju linnustikule või nende elu- ja peatumispaikadele on minimaalne.

Kaitseala teedel on lubatud sõidukiga sõitmine. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Nimetatud piirang kehtestatakse lindude elupaikade kahjustamise ja pinnasekahjustuste vältimiseks. Erandid on lubatud, et võimaldada hädaolukordades tegutsemist ja kaitsealal vajalike tegevuste läbiviimist. Pesitsusajal ja kevadisel rändeperioodil tuleb kaaluda tõkete paigaldamist teedele (v.a avalikud teed), kus liikumisel on häirimise mõju kõige suurem.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud tehnovõrgu või muu rajatise ehitamine kaitseala või kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitseala tarbeks. Siin nähakse ette vajadust rajada ja hooldada kaitseala veerežiimi reguleerimiseks vajalikke ehitisi. Samuti võib tekkida vajadus hooldada olemasolevaid teid, panna elektriline maakaablistse, ehitada olemasolev heinaküün ümber loomapidamishooneks, paigaldada infotahvlid ja kaitseala tähised.

2.5.3. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevus, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoimingud, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise ehitamiseks, seada projekteerimistingimusi, anda ehitusluba, rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba või ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks, ning jahiulukeid lisasõta.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas. Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil kui keskkonnamõju hindamise järelevalvajal on õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutlusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, saavutades looduskaitse ja arendushuvide ühitamise.

2.5.4. Sihtkaitsevöönd

2.5.4.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujunevate koosluste ja liikide elupaikade säilitamiseks. Kaitsealal on kaks sihtkaitsevööndit: Poldri ja Põldeotsa sihtkaitsevöönd. Poldri sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on kaitsta ohustatud ja haruldasi linnuliike, säilitada ja taastada elupaiku ning rändlindudele sobivaid peatumis- ja toitumisasasid.

Põldeotsa sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on haruldase ja ohustatud liigi, merikotka kaitse ja elupaiga soodsa seisundi säilitamine.

2.5.4.2. Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud liigikoosseisu tagamiseks ja kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus ning koosluste kujundamine vastavalt kaitse eesmärgile, et säilitada ja taastada kaitse eesmärgiks olevatele linnuliikidele sobivas seisundis elupaiku, peatumis- ja toitumisasasid. Sellest tulenevalt on kaitse-eeskirjas sätestatud vajaliku tegevusena heina niitmine või karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine, harvendamine ning raadamine. Selleks, et säilitada sobivad tingimused lindude peatuspaigana ja tõsta alade kvaliteeti, tuleb ala regulaarselt niita ning avamaastiku osakaalu suurendamiseks on vajalik eemaldada puid ja põõsaid. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud veerežiimi reguleerimine. Kaitseala üheks olulisemaks kaitsemeetmeks on poldri säilitamine liigniiskena. Selleks on vajalik reguleerida veerežiimi nii, et vähemalt neli kuud aastas (kevadisel rändeperioodil) oleks polder osaliselt üleujutatud. Vastavalt Audru poldri hoiuala kaitsekorralduskavale on ettenähtud poldri maaparandussüsteemide toimimise kaardistamine, veerežiimi reguleerimisvõimaluste ja poldri vee-elupaikade projekteerimine. Esimese etapina on tellitud Audru poldri veerežiimi uuring, mille eesmärgiks on välja pakkuda lahendused ala veerežiimi reguleerimiseks selliselt, et oleks tagatud pesitseva ja rändeperioodil peatuva linnustiku soodne seisund, oleks võimalik kasutada maaomanikel maad sihtotstarbeliselt (sh oleks kasutatavad liiklemiseks olulised teed ning ala oleks võimalik ka peale üleujutust sihipäraselt hooldada) ning ei tekiks soovimatuid üleujutusi väljaspool kaitseala olevatel maadel.

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud pilliroo ja adru varumine, kui see ei häiri kaitseala linnustikku. Kaitseala valitsejal on õigus anda konkreetsed juhised roo ja adru varumise aja, mahu, asukoha ja muude tingimuste kohta. Oluline kaitsekorralduslik tegevus on ka roostiku osaline eemaldamine.

2.5.4.3. Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis

Kooskõlas kaitse-eeskirjas sätestatud erisustega on sihtkaitsevööndis keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine. Keelatud on uue maaparandussüsteemi rajamine ja olemasoleva hooldamine ilma kaitseala valitseja nõusolekuta, kuna kaitseala kaitse eesmärkide soodsa seisundi tagamiseks on oluline alal liigniiskuse säilitamine. Maaparandussüsteemi hooldamine on lubatud vaid kaitseala valitseja nõusolekul ja ala kaitse eesmarke silmas pidades. Kuna ala peamiseks kaitsemeetmeks on liigniiskuse säilitamine, võib tekkida vajadus maaparandussüsteemi hooldamiseks vaid pikaajalise keskmisest kõrgema veetaseme puhul, mille tõttu on raskendatud ala hooldamine. Samas jätab see regulatsioon võimaluse reguleerida eesvoolude (nt Põldeotsa peakraavi) hooldamist seal, kus see on mõödapääsmatu, ning selliselt et hooldamine pigem aitaks kaitse-eesmärkide täitmisele kaasa. Keelatud on ka ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Ujuvahendiga sõitmine alal ei ole eriti tõenäoline tegevus, kuid Põldeotsa tiikidel on see põhimõtteliselt võimalik. Kuna see oleks lindude pesitus- ja rändeperioodil häiriva mõjuga, siis seda ei lubata. Erandid on lubatud, et võimaldada hädaolukordades tegutsemist ja kaitsealal vajalikku tegevust.

2.5.4.4. Vajalikud tegevused sihtkaitsevööndis

Liigikoosseisu tagamiseks ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja taastamiseks on vajalik loomade karjatamine või heina niitmine ning puu- ja põõsarinde kujundamine, harvendamine ning raadamine. Tegevus on vajalik, et säilitada ja taastada kaitse eesmärgiks olevatele linnuliikidele sobivas seisundis elupaiku, peatumis- ja toitumisalasi. Selleks, et säilitada sobivad tingimused lindude peatuspaigana ja parandada alade kvaliteeti, tuleb ala regulaarselt niita ning avamaastiku osakaalu suurendamiseks on vajalik eemaldada puid ja põõsaid. Vajalike tegevuste maht on ligikaudu 650 ha, vajalike tegevuste mahtu täpsustakse kaitsekorralduskavaga pärast looduskaitseala moodustamist.

2.5.5. Piiranguvöönd

2.5.5.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvöönd on kaitseala piiratud majandustegevusega osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal on Audru piiranguvöönd, mille kaitse eesmärk on lindude peatumis- ja toitumisalade soodsa seisundi säilitamine ja kvaliteedi parandamine.

2.5.5.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus ja uuendusraie. Kuna kaitseala piiranguvööndis asuv mets ei ole kaitse eesmärgiks ega elupaigana oluline kaitse eesmärgidena loetletud linnuliikidele, siis ei ole põhjendatud uuendusraie keelamine. Piiranguvööndis on oluline säilitada eelkõige põldude senine kasutusviis.

Piiranguvööndis on lubatud rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas, kusjuures rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohas on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Inimeste liikumine piiranguvööndis on lubatud, kuid suuremate rahvakogunemiste korraldamine tuleb kooskõlastada kaitseala valitsejaga, et vältida rahvaürituste korraldamist kaitsealuste liikide elupaikades ja kasvukohtades. Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine. Piiranguvööndisse jäävad põllud on olulised eelkõige avamaastiku säilitamiseks, mistõttu võib põlde kasutada ka põllusaaduste kasvatamiseks. Nendel piiranguvööndi põldudel, mis ei jää ülejutusala piirkonda, on jäetud kaitse-eeskirjaga võimalus kaaluda vajadusel biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamise lubamist, et põldudel oleks võimalik kasvatada ka nt teravilja.

2.5.5.3. Keelatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine, maavara kaevandamine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine ning puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Puidu kokku- ja väljavedu on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud juhul, kui pinnas seda võimaldab. Need piirangud on kehtestatud järgmistel põhjustel. Uue maaparandussüsteemi rajamine muudab ümbritsevate alade veerežiimi ja kahjustab lindude elu- ja peatumispaikade kvaliteeti. Puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt ning maavara kaevandamine tekitab ulatuslikke pinnasekahjustusi või elupaikade hävimist (maavara kaevandamine). Puhtpuistu kujundamise ja energiapuistu rajamisega põldudele kaasneb maakasutuse muutus.

3. Menetluse kirjeldus

Kaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 15.08.–06.09.2013 Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni Pärnu kontoris ja Audru Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 12.08.2013 üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht ja 14.08.2013 kohalikus ajalehes Pärnu Postimees. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 12.08.2013. Avalik arutelu toimus 19.09.2013 Audru Vallavalitsuse saalis.

Looduskaitseeaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti kaitsealal paikneva 45 kinnisasja 29 eraomanikule ja Riigimetsa Majandamise Keskusele ning Audru Vallavalitsusele teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta.

Kirjale vastas kolm maaomanikku ning Audru Vallavalitsus ja Aktsiaselts White Beach Development, kellele koostati ja väljastati e-posti teel vastuskirjad hiljemalt 18.08.2013.

Tabel 1. Esitatud seisukohad ja ettepanekud seoses Audru poldri looduskaitseala moodustamisega

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Otsus ja selgitus
Audru Vallavalitsus	<p>1. Ei poolda üleujutuste korraldamist, kuna see tooks kaasa vaid ala võsastumise, muudaks ala hooldamise võimatuks ja ohustaks ka munitsipaalteede konstruktsiooni.</p> <p>2. Ei nõustu looduskaitseala laiendamisega ida poole Valgeranna alleed (Torni-3, Riba, Piiri, Sae ja Veski katastriüksus). Vallavalitsus leidis, et see looks veelgi suurema ja vahetuma konflikti Audru aleviku servas asuvate ja planeeritud elamu- ning tootmisaladega. Milles see konflikt sisuliselt seisneb ei täpsustatud.</p>	<p>1. Menetleja jäi oma seisukoha juurde. Ala mingis osas liigniiskena hoidmine on vajalik alal peatuvate ja pesitsevate veelindude kaitseks. Ilma selleta pole see võimalik. Samas selgitasime, et enne kui üleujutusi korraldama hakatakse eelneb selle tegevuse uuring. Selle raames saab otsida lahendusi ka mainitud probleemidele. Kaitse-eeskiri jätab võimaluse üleujutuste tegemiseks, kuid nende maht ja ulatus täpsustatakse kaitsekorralduskava uuendamisel.</p> <p>2. Vastuväitega ei arvestata. Tegemist on väga olulise hanede toitumisalaga (Vt ala idaosas laiendamise põhjendusi peatükis 2.4). 2010. aastal oli kevadrändel peatuvate hanede asustustihedus just sellel alal kogu Audru poldri ja ümbruse uurimisalasid arvestades kõige kõrgem.</p>
Aktsiaselts Pajker	<p>1. Kaitseala loomist pole piisavalt põhjendatud.</p> <p>2. Ettepanek mitte korraldada olemasoleval Audru poldri hoiualal üleujutusi enne poldriala hüdroloogilise uuringu tegemist ja selle tulemuste läbiarutamist maaomanikega.</p>	<p>1. Mitmed uuringud (toodud seletuskirja peatükki 2.4) tõestavad, et ala on jätkuvalt väga oluline rändlindude peatuspaik ja elupaik paljudele lindudele.</p> <p>2. Ettepaneku tegijale selgitati, et enne üleujutuste korraldamist on plaanis teha uuring Audru poldri maaparandussüsteemide toimimise kaardistamise ja veerežiimi reguleerimisvõimaluste ja poldri vee-elupaikade projekteerimise tegemiseks. Konkreetsed tegevused tehakse pärast uuringut.</p>
Vahur Tamm	<p>Ettepanek enne järjekordse üleujutuse korraldamist teha põhjalik poldriala hüdroloogiline uuring, mis hõlmaks mitte ainult kaitseala, vaid kogu 1200 ha suurust poldriala.</p>	<p>Ettepaneku tegijale selgitati, et enne üleujutuste korraldamist ongi plaanis teha uuring Audru poldri maaparandussüsteemide toimimise kaardistamise ja veerežiimi reguleerimisvõimaluste ja poldri</p>

		vee-elupaikade projekteerimise tegemiseks. Konkreetset tegevused tehakse pärast uuringut.
Aktsiaselts White Beach Development	Ettepanek enne järjekordse üleujutuse korraldamist teha põhjalik poldriala hüdroloogiline uuring, mis hõlmaks mitte ainult kaitseala, vaid kogu 1200 ha suurust poldriala	Ettepaneku tegijale selgitati, et enne üleujutuste korraldamist ongi plaanis teha uuring Audru poldri maaparandussüsteemide toimimise kaardistamise ja veerežiimi reguleerimisvõimaluste ja poldri vee-elupaikade projekteerimise tegemiseks. Konkreetset tegevused tehakse pärast uuringut.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Audru poldri looduskaitsealal on olulisteks kaitse eesmärkideks mitme linnudirektiivi I ja II lisas nimetatud linnuliigi kaitse.

Kaitseala moodustab Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunkti 45 kohaselt osa Pärnu lahe linnualast.

Pärast määruse jõustumist teavitatakse Euroopa Komisjoni Pärnu lahe linnuala piiride muudatuse osas.

Audru poldri looduskaitseala moodustamisega lisanduvad Natura 2000 võrgustiku alade hulka (Pärnu lahe linnuala) järgmised kinnistud: Põllu, Kalapõllu, Andrese, Merelahe, Rannapõllu, Aavo I, Uuetoa, Soone I, Jüri, Tuuliku, Lepikunurga, Soone II, Aavo II, Lahe, Kurni Põllu, Kustase, Raiti, Poldrialaane, Merepiiga, Torn-3, Riba, Piiri, Sae, Veski.

Linnuala osakaal suureneb Pihelga kinnistul.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määrus aitab paremini tagada ohustatud ja haruldaste linnuliikide elupaikade ning rändlindudele sobivate peatumis- ja toitumisalade kaitse. Kehtestatav kaitsekord arvestab ala eesmärgiks olevate väärtuste kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020

(KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Audru poldri looduskaitseala territoorium on juba osaliselt riikliku kaitse all, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ja riigiasutuste ning kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta. Maamaksuseaduse § 4 lõike 2 kohaselt makstakse kaitseala piiranguvööndi maalt maamaksu 50 protsenti maamaksumäärast. Maamaksu laekub Audru vallale vähem ligikaudu 1065 eurot aastas.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Audru poldri looduskaitsealal on ligikaudu 370 ha eramaid. Eramaid, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, on kaitsealal ligikaudu 1,9 ha. Nimetatud eramaa jääb varem kaitse all olnud kotka elupaigale. Kaitseala kaitse-eeskirja menetlemise ajal laekus ettepanek maa riigile omandamise kohta. Arvestades 2012. aastal toimunud kinnisvara ostu-müügitehinguid Audru vallas, on maatulundusmaa keskmine hektari hind 1793 eurot.

Kaitsealale jääb hooldamist ja osaliselt taastamist vajavaid poollooduslikke kooslusi 760 ha, sellest 510 ha jääb juba varasemalt kaitse all olevale alale. Kaitsealuse ala laiendamisega suureneb poollooduslike koosluste pindala ligikaudu 250 hektarit, mille hooldamiseks on võimalik toetust taotleda.

Kaitsealal asub ka kas osaliselt või täielikult metsaga kaetud eramaid. Natura 2000 erametsamaa toetuse määr piiranguvööndis, hoiualal ja projekteeritaval alal asuva ühe hektari metsaala kohta on 60,08 eurot aastas ning sihtkaitsevööndis 109,93 eurot hektari kohta aastas. Kaitsealuse metsamaa pindala suureneb 59 ha võrra, sellest piiranguvööndisse jääb 54,5 ha ja sihtkaitsevööndisse 4,5 ha.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Eelnõu kooskõlastasid kolm ministriumit märkustega. Ülejäänud ministriumid on kooskõlastanud eelnõu

vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Märkuse esitaja	Ettepanek	Kommentaar
Siseministeerium	Põhjendada seletuskirjas paremini Riigikohtu halduskolleegiumi 15.10.2009 otsusega nr 3-3-1-57-09 kaitsealast välja arvatud kinnistute uuesti kaitsealasse arvamist	Seletuskirja on põhjendustega täiendatud, vt lk 7-9). Kinnistute liitmine kaitsealaga on oluline, kuna sel moel on võimalik säilitada kõnealustel katastriüksustel asuv lindude poolt kasutatav ala. Kõnealustel katastriüksustel ja nendest läänes asuval põllumassiivil asub hanede poolt rändel peatumiseks ja toitumiseks kasutatav eelistatavim poldriosa.
	Vastata Audru Vallavalitsusele põhjalikumalt, kui on seletuskirjas toodud märkus ja pakkuda lahendused valla esitatud märkusele, mille kohaselt vallavalitsus ei toeta üleujutuste korraldamist, sest see tooks kaasa ala võsastumise, muudaks ala hooldamise võimatuks ja ohustaks ka munitsipaalteede konstruktsiooni.	Audru Vallavalitsusele on vastatud 18.09.2013 kirjaga nr 15-10/13/19380-3. Kaitsekorralduskava alusel on tellitud Audru poldri veerežiimi uuring, mille eesmärgiks on välja pakkuda lahendused ala veerežiimi reguleerimiseks selliselt, et oleks tagatud pesitseva ja rändeperioodil peatava linnustiku soodne seisund, oleks võimalik kasutada maaomanikel maad sihtotstarbeliselt (sh oleks kasutatavad liiklemiseks olulised teed ning ala oleks võimalik ka peale üleujutust sihipäraselt hooldada) ning ei tekiks soovimatuid üleujutusi väljaspool kaitseala olevatel maadel.
Põllumajandusministeerium	Ettepanek lisada §-s 12 nimetatud vajalike tegevuste hulka maaparandussüsteemi eesvooludelt voolutakistuste eemaldamine.	Tegevused mida saab eeskirjas sätestada vajaliku tegevusena, on kirjas looduskaitseaduse §-s 17. Eesvoolude hooldust ei ole võimalik selle alusel sätestad
	Muuta kaitseala piiri ja nihutada kaitseala piiri sealt, kus see piirneb praegu Põldeotsa peakraaviga, 20 m kaitseala poole ja Audru piiranguvööndi	Kaitseala sihtkaitsevööndis on valitseja nõusolekul lubatud olemasoleva

	ja Poldri sihtkaitsevööndi piiri selliselt, et peakraav jääks piiranguvööndisse.	maaparandussüsteemi hoiutööd ja veerežiimi reguleerimine. Valitseja kooskõlastab tegevuse, kui see ei kahjusta kaitse-eesmärkide saavutamist ja kaitstava loodusobjekti seisundit.
	Täpsustada seletuskirjas esinevad katastriüksuste nimed ja numbrid	Katastriüksuste nimed ja tunnused täpsustati.
Kultuuriministeerium	Kaitseala koosseisu arvatud Põlluotsa katastriüksust läbib ajalooline alleepuudega ääristatud tee Audru mõisa südamest mõisnike suveresidentsi Valgeranda. Seletuskirjas ette nähtud vajadus eemaldada Põlluotsa katastriüksusel kõrghaljastus ei ole alleepuude osas kohane.	Seletuskirja on muudetud. Põlluotsa kinnistu väärtust ja kogu kaitsealale jääva lageala terviklikkust on võimalik parandada eemaldades looduslikult tekkinud kõrghaljastust va alleepuud.

Keit Pentus-Rosimannus
Keskkonnaminister